

Atskaite par dalību GEOPA-COPA seminārā

„Nedeklarētā un nelegālā nodarbinātība lauksaimniecībā: definīcijas nepieciešamības pamatojums, darba inspekcijas un efektīvas sankcijas”

28.-30. maijs 2015., Briseļē

Seminārs par nedeklarēto un nelegālo nodarbinātību lauksaimniecībā: definīcijas nepieciešamības pamatojums, darba inspekcijas un efektīvas sankcijas.

Eiropas Komisijas (EK) pārstāvis **Jordi Curell Gotor** – ir svarīgi iesaistīt lēmumu pieņemšanā sociālā dialoga partnerus, arī nozaru līmenī. Jaunajos fondu līdzekļu noteikumos ir paredzēta spēlētāju kapacitātes celšana – EK aicina izmantot jaunus noteikumus ESF apgūšanai. Uzsver, ka sociālie partneri ir aktīvi un līdz ar to ir tiesības iesaistīties šo līdzekļu izmantošanā. Semināra tēma ir vitāla šodienas situācijai, lai sakārtotu valstu iekšējos tirgus. Pieaug sadarbība starp institūcijām ES – labo piemēru apmaiņai un pieredzes nodošanai. Sadarbības uzlabošana. Notiek kopīgas ekspertīzes izveidošana. Ir starpvalstu sadarbība – ne tikai pieredzes nodošanā, bet arī aktivitāšu veikšanā. Šie visi ir ilgtermiņa pasākumi. Nedeklarētā nodarbinātība un darbinieku nosūtīšana ir 2 jautājumi, ko eksperts pārzina. EK piedāvā tādu instrumentu kā – no visām 28 ES valstīm saaicināt ekspertus pie viena galda, lai rod risinājumu. Vai instruments ir izmantojams turpmāk būtu sociālo partneru lēmums un spriedums, vai tas darbotos. Algas – tas ir kā atslēgvārds pie darbinieku nosūtīšanas, jo minimālā alga ir tā, kas spiež darbinieku piekrist nosūtīšanai. Visa pamatā ir stingra apņemšanās ar mērķi sakārtot sistēmu.

GEOPA vadītājs izsaka cerību, ka Eiropas Platforma cīņai pret nedeklarēto darbu sniegs pienesumu visām ES valstīm.

Klēra Korteile (Claire Courteille) – Darba likums – nelegālā nodarbinātība: starptautisks skats uz jautājumu

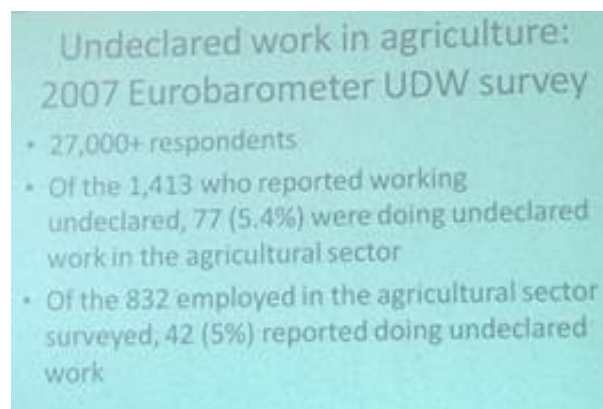
Mums prezentē rekomendāciju melnrakstu, kas būs jāapstiprina EK.

Neformālā ekonomika ir problēma gan darbiniekiem, gan mazajiem uzņēmumiem, šķērslis dalībai publiskos iepirkumos un protams problēma valstij, jo netiek nomaksāti nodokļi. Ne visi, kas ir ēnu ekonomikā, tur ir tīšām, bet tāpēc, ka nav likumiskā pamata, kā būt baltās ekonomikas dalībniekam.

Attēlā:

Prof. Kolins C. Viļjamss (Colin C. Williams).

Nedeklarētais darbs lauksaimniecībā – 2007. gada pētījums.

Ir 3 veidu definīcijas: uzņēmuma, nodarbinātības un uz aktivitāti balstīta definīcija.

EK noteikta definīcija – jebkura legāla aktivitāte, kas ir apmaksāta, bet darbība nav noziņota valsts iestādēm, nodokļu aprēķināšanai.

Ko darīt?

- Neko
- Iznīcināt ēnu ekonomiku
- Novirzīt deklarēto darbu un nedeklarēto
- Novirzīt nedeklarēto uz deklarēto darbu.

Ir divas iespējas – apbalvot priekšzīmīgos piemērus, nevis sodīt noziedzniekus. Piekukuļot ēnu ekonomikas dalībniekus, lai pāriet uz balto ekonomiku – tas ir gudras valdības gājiens, jo tādā veidā ātrāk var apkarot ēnu ekonomiku.

Austrumeiropas valstīs ir augstāka nelegālā nodarbinātība, jo iedzīvotāji uzskata, ka viņu samaksāto naudu „notriec” politiķi. Daudzās valstīs ir nepieciešama pilsoniskās sabiedrības vērtību, normu un uzskatu maiņa:

- Mācības, izpratnes veidošana par nodokļiem – kam tie tiek novirzīti.

Izmaiņas Valsts institūcijās:

- Uzlabot procedūru godīgumu;
- Informācijas izplatīšanas procedūru uzlabošana;
- Valdība – izmanto mārketinga instrumentus, lai veidotu pozitīvu tēlu sabiedrības acīs.

Type	% of all undeclared work	% of all UDW in agriculture
Undeclared waged employment	20	13
Self-employment for family, friends, neighbours & acquaintances	55	56
Self-employment for other private persons or households	20	30
Other/don't know/refusal	5	1

Conclusions: current problems

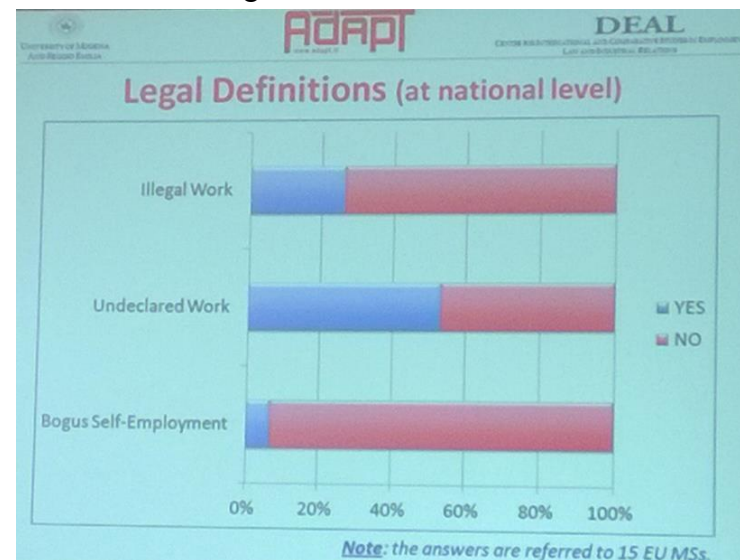
1. Little understanding of undeclared work in the agricultural sector
2. Little understanding of effectiveness of policy measures. 'Knowledge bank' created:
<http://www.eurofound.europa.eu/areas/labourmarket/tackling/search.php>
2. Need to evaluate policy measures using common units of evaluation (e.g., return/cost ratio)
3. Need to understand which policy measures are most effective in various contexts

Davide Venturi – eksperts, kas apkopoja GEOPA biedru iesūtītās aptaujas anketas „Nedeklarētā un nelegālā nodarbinātība lauksaimniecībā: definīcijas nepieciešamības pamatojums, darba inspekcijas un efektīvas sankcijas”

Apkopojot 15 valstu iesūtītās atbildes par to, vai valstī pastāv nelegālā, nedeklarētā nodarbinātība un viltus pašnodarbinātie – atbildes skatīt grafikā! →

Salīdzinājums starp nelegālo un nedeklarēto nodarbinātību:

- Nedeklarētais darbs ir nelegālā darba forma;
- Pilnīgi atšķirīgas definīcijas;
- Nav oficiāla definīciju ne vienam, ne otram no nodarbinātības veidiem. ↓

Viltus pašnodarbinātība

Beļģija ir unikāls piemērs, kad iet runa par viltus nodarbinātību.

Sociālā krāpšana un Darba inspekcijas Beļģijā, Bart Tommelein – Beļģijas Valsts sekretārs sociālās krāpšanas izskaušanā

Viena no galvenajām prioritātēm ir apkarot sociālo dempingu. Beļģija nodarbinātības jautājumu risināšanā darbojas BENILUX ietvaros. Liels ieguvums ir tas, ka nākamā prezidējošā valsts ES būs Luksemburga un pēc tam Nīderlande, kas cerams, ļaus BENILUX savienībai panākt uzlabojumu likumdošanā.

Valsts sekretārs uzsvēra, ka centīsies ieviest visās ES valstīs: COUNCIL DIRECTIVE 2004/83/EC of 29 April 2004 on minimum standards for the qualification and status of third country nationals or stateless persons as refugees or as persons who otherwise need international protection and the content of the protection granted. Padomes Direktīva 2004/83/EK no 2004. gada 29. aprīļa, par obligātajiem standartiem, lai kvalificētu trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kā bēgļus vai kā personas, kam citādi nepieciešama starptautiska aizsardzība, un par piešķirto aizsardzību.

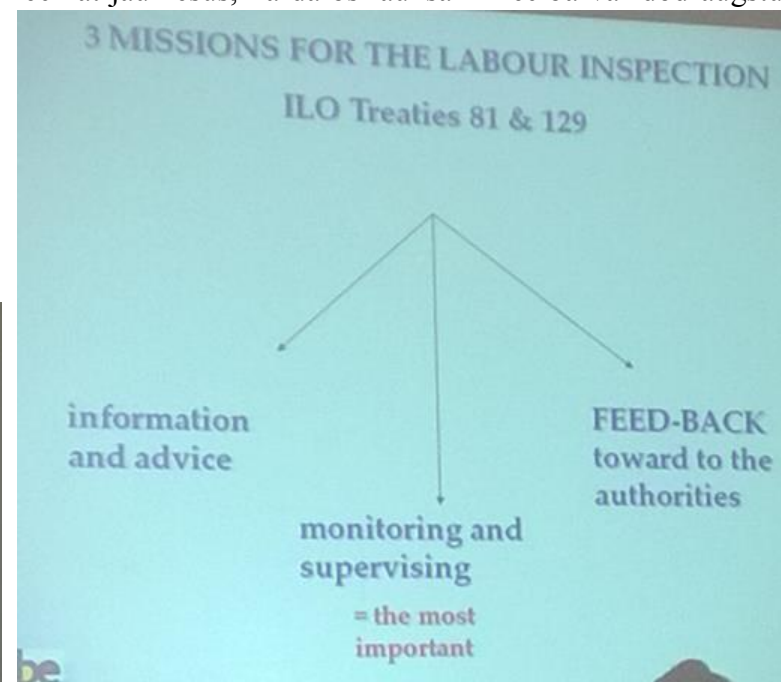
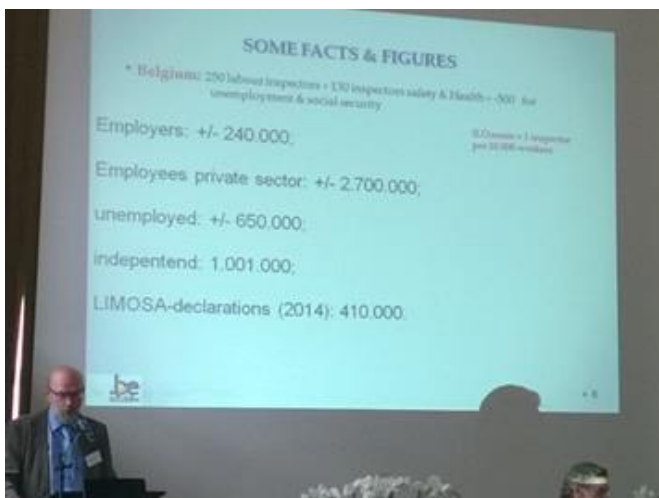
EFFAT Arnds Špāns (Arnd Spahn) – darba ņēmēju organizācija mēģina pārliecināt jauniešus, ka darbs lauksaimniecībā var dod augstu apmierinājumu, ka tas nav pazemojoši nodarboties šai nozarē.

Darba inspekcijas.

Beļģijā inspektori dot padomus un sniedz konsultācijas pārbaudes laikā. Darba inspekcijā ik gadu ir 25-30000 apmeklētāji, kas nāk saņemt konsultācijas. Darba inspekcija ir decentralizēts serviss, lai būtu pieejams gan darba devējiem, gan darbiniekiem. Inspekcija ir pakļauta Nodarbinātības ministrijai.

Beļģijas darba inspekcijā ir 500 inspektori, kas pārbauda bezdarbniekus un sociālo drošību. Statistikas dati par Beļģiju:

- darba devēji;
- nodarbinātie privātajā sektorā;
- bezdarbnieki.

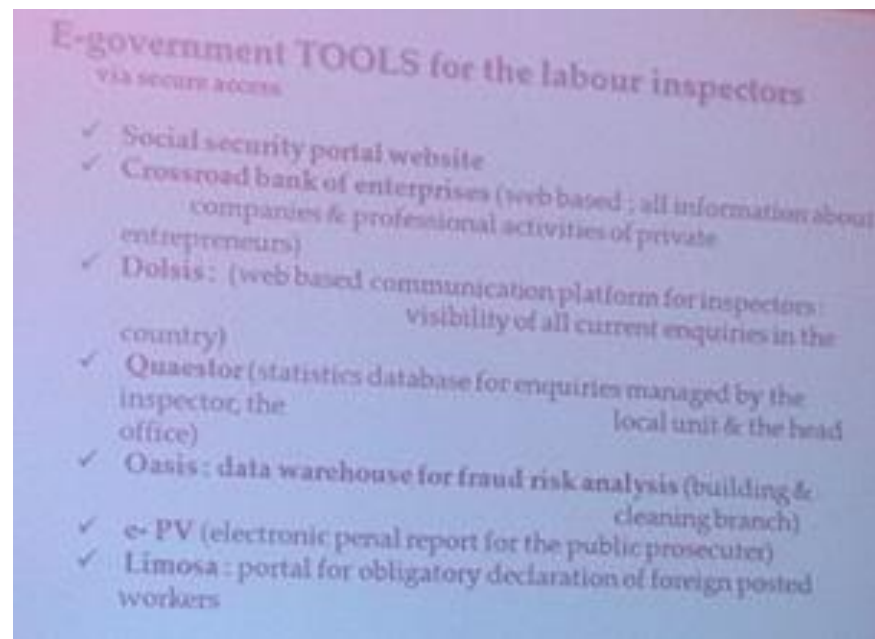

Darba inspekcijai 60% aktivitāšu ir uzraudzība, monitorings un darba likumdošanas ievērošanas pārbaudes. 40% aktivitāšu saistītas ar nedeklarēto darbu. Pārbaudes tiek veiktas efektīvā veidā – tiek ņemts vērā nodarbināto skaits uzņēmumos. Nav efektīvi sūtīt inspektoru 10 reizes uz uzņēmumu ar 2 nodarbinātajiem.

E-valsts instrumenti darba inspektoriem – attēlā.

Ir izveidota Komunikācijas platforma starp inspektoriem visā valstī, lai izvairītos no fakta, ka vienā uzņēmumā nedēļas laikā ierodas 4 inspektori pārbaudīt vienu un to pašu dokumentu. Šajā elektroniskajā sistēmā viņi var redzēt veiktās pārbaudes, pārbažu rezultātus. Katru dienu plkst.20:00 tiek pievienoti visi aktuālie tās dienas dati, lai inspektoriem būtu piekļuve aktuālajai informācijai.

Tad ir cita datubāze – Kvestar – kurā glabājas statistikas dati par uzņēmumiem.

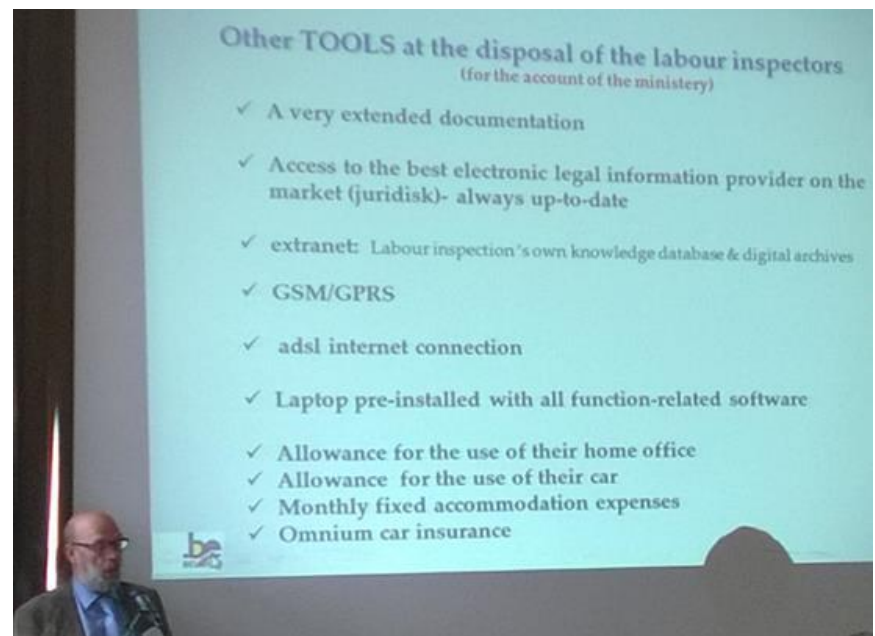
Inspektoriem tiek nodrošināti mobilie telefoni, GPRS sistēma, jo 60% no darba laika darbā atrodas vienatnē.

Visu inspekciju laikā nav piedzīvots vairāk par 10 reizēm, kad pārbaudāmais izrāda agresiju pret inspektoriem.

Inspekcijas sadarbības partneri – sociāli partneri, kas tiek apvienotās komitejās.

Pamatnodarbošanās:

- Darbinieku individuālo tiesību aizsardzība (algas, darba laiks, brīvdienas, līgumi, koplīgumi);
- Sociālā dialoga aizsardzība (sociālās vēlēšanas, darba padome, arodbiedrību pārstāvji, finanšu un sociālās informācijas izplatīšana, sociālais līdzsvars);
- Uzraudzības pasākumi, kā mērķis ir veicināt nodarbinātību;
- Cīnīties ar diskrimināciju;
- Uzraudzīt nosūtīto darbinieku tiesības Beļģijas teritorijā.

SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs"

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

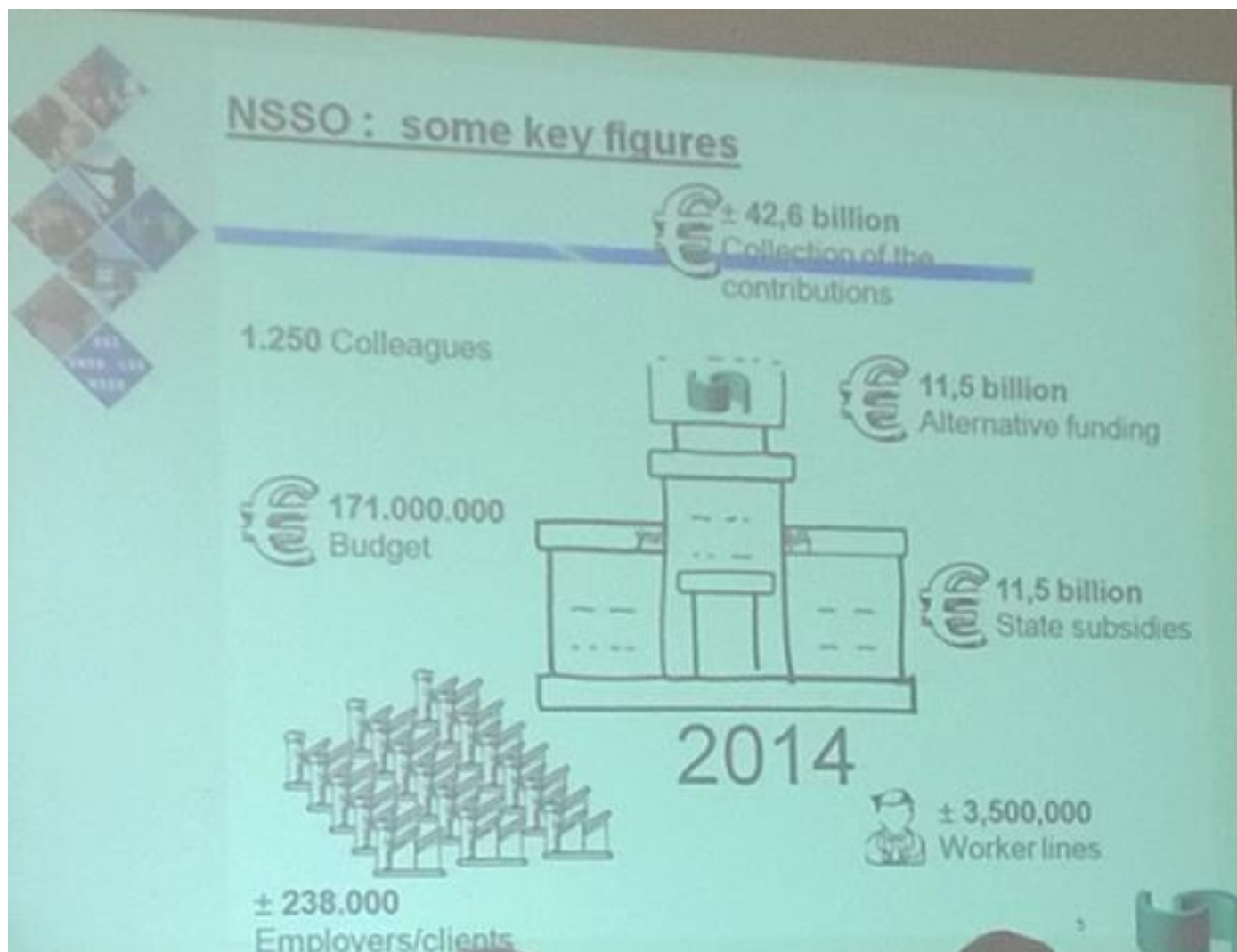
EIROPAS SAVIENĪBA
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS
Eiropas Lauksaimniecības fonds
lauku attīstībai

K.Deridder - Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra - National Office of social security,

https://www.socialsecurity.be/foreign/en/employer_limosa/home.html

Darba uzdevumi – apstrādāt sociālas iemaksas, sociālās drošības sistēmas uzturēšana, politiskais atbalsts.

Attēlā aģentūras raksturojošie pamatrādītāji: darbinieki, apgrozījums, budžeta veidošanās un klientu skaits

SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs"

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS
Eiropas Lauksaimniecības fonds
lauku attīstībai

Kāpēc mēs runājam par šiem jautājumiem? Ko var darīt sociālie partneri, lai risinātu šīs problēmas? Kā panākt, ka uzņēmumi var darboties likumiskā ceļā? Mīkstā likuma spēks – vienkāršot, atbilstoši realitātei, solidāri mehānismi, kas nerada jaunus šķēršļus. Vai sociālajiem partneriem vairāk būtu jāiesaistās kontrolēs?

Eksperts Davide Venturi – prezentē apkopotus aptaujas rezultātus par darba inspekcijām Eiropas valstīs, to salīdzinājumu, dokumentācijas apriti u.c. ES valstīs atšķiras sistēmas gan inspekciju veikšanai, dažās valstīs ir noteikts maksimālais pārbaudes ilgums, dažādos veidos tiek piemērotas soda naudas – fiziskai personai, juridiskai personai, par dažādiem pārkāpumiem un ļoti dažādas summas. Tāpat kā Latvijā soda naudu sadalījums atšķirībā no tā vai tā ir fiziska vai juridiska persona vēl ir Nīderlandē. Citās valstīs tāda dalījuma nav un tas ekspertam šķiet interesanti.

Gangmasters Licensing Authority (GLA) ir nevalstiska struktūra **Apvienotajā Karalistē**, kas regulē darba ņēmēju piegādi lauksaimniecības, dārzkopības un gliemeņu nozarēs. Nodarbinātības aģentūras (darbaspēka sniedzējiem), kas strādā šajās jomās, jābūt licencētai iestādei kopš 2006. gada 1. oktobra.

http://en.wikipedia.org/wiki/Gangmasters_Licensing_Authority

Portugāle – par informatīvajām kampaņām par drošību darbavietā, par sociālo drošību. Šogad norisinās jauna kampaņa par drošu tehnikas izmantošanu, kas beigsies 2015. gada beigās.

<http://www.act.gov.pt/%28pt-PT%29/Paginas/default.aspx>

Norisinās arī kampaņa, kas nav saistīta ar veselību un drošību darbavietā, bet gan par informētības palielināšanu par nedeklarēto darbu.

Spānija par darba inspekciju un sociālo drošību. Ir izveidota pastkaste cīņai ar krāpniecību nodarbinātībā Spānijā.

Veli-Mati Rekola, Somija

Par darbinieku nosūtīšanu. Piemērs. Polijas uzņēmums noslēdza līgumus ar darbiniekiem, pamatojoties uz Polijas darba likumu. Nosūtīja 186 darbiniekus uz Somiju strādāt. Viņi nesaņēma Somijas noteikto minimālo algu, kas būtu jāsaņem pēc Somijas likumdošanas. Darbinieki iestājās arodbiedrība un iesniedz prasību tiesā.